

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו שבת פרשת תצוה תשע"ז לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון תתקס"ז

בסעודה שלישית

דויותא איכא טעמא בגמרא (מגילה טז:) דכולהו בחד זקיפא אזדקיפו ע"ש].

ובגמרא (מגילה ה.) אמר רב מגילה בזמנה [בארבעה עשר, מתוך שהיא חובה בו ביום על כל יחיד ויחיד] קורין אותה אפילו ביחיד [דהכל קורין בו, ואיכא פרסום נס], שלא בזמנה בעשרה [כגון כפרים המקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא בעשרה, דבעינן פרסום ניסא] ע"כ. ויש להבין הלא אין קורין בתורה בפחות מעשרה (שם כג:), וכיון דקריאת המגילה עדיפא עוד מתורה, למה לא יצטרכו תמיד עשרה לקריאת המגילה, כמו כל דבר שבקדושה שאינו אלא בעשרה. ונראה על פי מה שכתב במעשה רוקח (פ' וילך אות ג') לבאר מה דאיתא בגמרא (קידושין ל.) תנו רבנן ה' אלפים ותתפ"ח פסוקים הוי פסוקי ספר תורה ע"ש. [והיינו כי עד פרשה האחרונה של וימת שם משה יש ה' אלפים תת"פ פסוקים, ופרשת וימת שם משה היא עוד ח' פסוקים]. וצריך טעם למה באמת מכוון המנין כך. ונקדים לזה מאמרם (מנחות ל.) שמונה פסוקים האחרונים שבתורה, יחיד קורא אותן בבית הכנסת [ברש"י, אדם אחד קוראן, ואין מפסיק בנתיים כדי לעמוד אחר ולקרות], דתניא וימת שם משה (דברים לד-ה), אפשר משה

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה וגו' (אסתר ט-כא). ובגמרא (מגילה ב:) פירשהו, נזכרים בקריאת המגילה, ונעשים משתה שמחה ויום טוב. משפחה ומשפחה למאי אתא, להביא משפחות כהונה ולויה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה וכו'. מכאן שמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה וכו' ע"ש. ויש להבין במה גדלה מקרא מגילה כל כך, עד שתלמוד תורה ששקולה כנגד כולן מתבטלת בשבילה. ובאמת בדרשות חתם סופר השלם (ו אדר שסח.) כתב, דאור קדוש הכלול במגילה הוא ממש גדול ונכבד מתורתנו הקדושה בעצמה, ויפה כתב הרמב"ם (ה' מגילה ב-יח) שהכל יתבטל נגד מגילת אסתר ע"ש. אבל גם זה יש להבין איך יתכן שתהא חשובה המגילה יותר מהתורה הקדושה. ולא עוד אלא שלא מצינו שום חיוב קריאה שלא יצטרכו בו עשרה, וגם קריאת ההפטורה בעשרה (מגילה כג:), והוי להו לתקן גם קריאה זו כמו שאר קריאת תורה.

וגם להבין מה שנמסר במגילת אסתר ב' אותיות שהם גדולות, אות ח' של חור כרפס ותכלת (א-ו), ואות ת' של ותכתוב אסתר המלכה וגו' (ט-טט). וטעמא בעי למה שתי אותיות אלו דייקא הם גדולות. [ועל וי"ז

חי וכתב 'וימת שם משה', אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע בן נון, דברי רבי יהודה. אמר ליה רבי שמעון אפשר ספר תורה חסר אות אחת וכתבי (שם לא-כו) 'לקוח את ספר התורה' הזה. אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה כותב ואומר, מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע יעו"ש. וצריך להבין, איך תלוי זה בזה, מכח שאותן שמונה פסוקים כתבן יהושע או שמשה רבינו ע"ה כתבן בדמע, לכך יקרא אותם יחיד דייקא ולא ב'. גם יש לדקדק דקדוק דק, למה הוצרך לומר 'יהושע בן נון', היה לו לומר בקיצור 'ומכאן ואילך כתב יהושע', וכך הוא בבבא בתרא (טו). שהובא גם שם גמרא הנ"ל.

ונראה דהנה ידוע דהעולם ומלואה לא נברא אלא בשביל התורה (ב"ר א-ד). ואיתא בגמרא (עבודה זרה ט.) דשית אלפי שנין הוי עלמא ע"ש. ואם כן התורה שבכתב מכוון נגד שנות עולם. רק נקדים דאיתא ברמב"ן (בהקדמה לפירוש החומש) דמשה רבינו ע"ה העתיק את התורה מתורה של הקב"ה שהיתה כתובה באש שחורה על גבי אש לבנה. ואיתא בגמרא (ראש השנה כא:) על פסוק (תהלים ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים, מלמד שחמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן נמסרו למשה חוץ מאחד. וידוע דעד נ' שערי בינה הכל נכלל בתוך התורה.

ולזה נראה לומר בדרך אפשר, דבאמת בתורה של מעלה יש ששה אלפים פסוקים במכוון כנגד שנות עולם. אך למשה רבינו ע"ה נתן רק מ"ט שערים. וכשתחלק ששת אלפים לחמישים חלקים, מגיע לכל חלק ק"כ, ולכך נחסר בתורה שלנו ק"כ פסוקים. וזה נרמז בפסוק 'ותחסרהו מעט' בגימטריא קי"ט, ועם הכולל הוא ק"כ, כלומר 'ותחסרהו מעט מתורת אלקים' ק"כ פסוקים, ואין בה רק חמשת אלפים תת"פ פסוקים.

אך יקשה לך, אותן שמונה פסוקים מן 'וימת שם משה' יתירים הם. ונראה דאיתא במגלה עמוקות (אופן יב), דמשה רבינו ע"ה זכה ביום מותו לשער הנ'. וזהו כוונת הפסוק (דברים לד-א) ויעל משה מערבות 'מואב' שהוא בגימטריא מ"ט, אל הר 'נבו' כלומר נ' בו, שהשיג בשער החמשים. ולכך היה קורא 'בן נון' מלשון בינה, וכן הביא במגלה עמוקות (שם) שיהושע בן נון השיג בשער הנו"ן. ולכאורה קשה, דאם רבי לא שנה רבי חייא מנא ליה, דהרי משה רבינו ע"ה לא השיג בשער הנ', ומהיכן השיג יהושע. ויובן על פי הדברים הנ"ל, שמשה רבינו ע"ה ביום מותו השיג בשער הנו"ן ואז למדו ליהושע. ובוה יובנו גם כן הפסוקים הנ"ל, שאחר מיתת משה כתיב 'יהושע בן נון מלא רוח חכמה'. 'נון' דייקא, שהשיג בשער הנו"ן.

ובזה נבוא לביאור גמרא הנ"ל, דאותן שמונה פסוקים המה באמת שער הנ' שלא זכה בהם משה בחייו, רק ביום מותו נתגלה לו. ולזה אמר רבי יהודה, אפשר משה חי וכתב 'וימת שם משה', אין הקושיא שלו כפשוטו האיך כתב שקר, דהרי למאן דאמר (סוטה יג:) דמשה רבינו ע"ה לא מת כלל מגזירה שוה דשם שם (דברים לד, ה, שמות לד, ב), על כרחך מוכרח לומר ד'וימת' יש לו איזה פירוש אחר, אלא כך הוא קושיא שלו, דהרי כל זמן שהיה משה חי לא השיג בשער הנו"ן רק מ"ט שערים, רק ביום מותו עלה אל הר 'נבו' כנ"ל, ואותן ח' פסוקים המה משער הנ' 'אפשר משה חי וכתב וימת שם משה', דהרי לא השיג אותן בחייו. ולזה מתרץ, עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע בן נון. כלומר דייק בשמו שנקרא 'בן נון' שהביא משער הנו"ן. ומזה הטעם נראה, דאותן ח' פסוקים יחיד קורא אותם ולא שנים, להורות על גודל מעלתן שהמה משער הנו"ן שבבינה עכדה"ק. והיוצא לנו מזה, כי אותיות התורה הללו בסופן, שורשן משער היותר נעלה משער הנו"ן.

ונראה דמה שאמרו (שם) מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע, דאיתא בטורי זהב (או"ח סימן רפח סק"ב) דאיתא באגדה שמצאו תלמידיו של רבי עקיבא שהיה בוכה בשבת, ואמר עונג יש לי. ונראה דהיינו שמרוב דבקותו בהקב"ה זולגות עיניו דמעות, שכן מצינו ברבי עקיבא בזוהר חדש (פ' וירא צח:) שהיה בוכה מאד באומרו שיר השירים באשר ידע היכן הדברים מגיעים, וכן הוא מצוי במתפללים בכוונה ע"ש. ולכן כאשר קרא ה' לפניו פסוקים אלו שהם משער גבוה ונפלא כל כך, זלגו עיניו דמעות מרוב דבקותו, ומשה כתבן בדמע.

והנה במה שאמרו שם יחיד קורא אותן, יש כמה פירושים (חוץ מפירוש רש"י), דהרמב"ם (ה' תפלה יג-ו) פירש שיכולין לקראם גם כשיש פחות מעשרה בני אדם בבית הכנסת ע"ש. והמרדכי (סימן תתקנ"ה) פירש, שצריכין להקרא על ידי תלמיד חכם [הנקרא יחיד], ולא על ידי אדם רגיל ע"ש. ולפי מה שנתבאר, שפסוקים אלו מעלתם מיוחדת ביותר, על כן יש לקרוא אותן על ידי תלמיד חכם. וגם אין צריכין לקריאתה תוספת קדושה של עשרה אנשים, אלא קורין אותה גם ביחיד.

והנה בספר אור חדש על מגילת אסתר מהמהר"ל מפראג זצ"ל כתב לבאר מה שאמרה זרש להמן, יעשו עץ גבוה חמשים אמה (אסתר ה-ד), כי המן היה חושב כי מעלתו כל כך גדולה עד שעשה עצמו עבודה זרה. וכיון ששער החמשים לא נמסר לאדם, ולא שייך לעולם הזה, על כן עשה עצמו המן עבודה זרה, שיש בו ענין אלקי, ולכן יש לו שייכות לשער החמשים, ובזה תוכל להתגבר על מרדכי, כי גדולה מעלתך עליו שיש בך משער החמשים ע"ש.

אמנם הרי מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו (אסתר ו-ב), ומשה רבינו ביום מותו זכה להוריד גם שער

הנו"ן, ומסרה ליהושע, ואם כן גם מרדכי זכה לה, ועל כן שפיר התגבר על המן, ותלו אותו על העץ אשר הכין לו. [שוב הראוני כן בפרי העץ פ' תצוה ד"ה והנה].

ומעתה יש לומר, דכיון שמרדכי זכה להארת שער הנו"ן, יתר ממה שהיה לו למשה בחייו כאשר מסר התורה לישראל, ומספר פסוקי התורה הם רק במ"ט שערי בינה. על כן במה שכתב מרדכי את המגילה, הכניס בתוכה אור עליון משער הנו"ן, ועל כן יתירה מעלתה על ספר תורה עצמה, שנארגת רק ממ"ט שערי בינה. ועל כן אור קדושתה יש בה מעלה יתירה על עצם התורה, עד שכהנים בעבודתן וישראל בתורתם מתבטלים לשמוע מקרא מגילה, שבקריאתה מתעוררת הארת בינה משער הנו"ן, שעדיפה משאר חלקי התורה. ולא עוד אלא שאין זה ביטול תורה, אלא הארה יתירה לכל מה שילמדו אחריה. ולכן היא נקראת בתואר 'מגילת אסתר', כי שער הנו"ן היא מנסתרות ה' שלא נתגלה למטה, אבל במגילה זו יש גילוי של אותה הסתר, ועל כן נקראת מגילת אסתר.

ובזה יתבאר מה שנמסר במגילה, שתי אותיות גדולות, והם אותיות ח"ת, לרמוז על גודל קדושת המגילה, שמעלתה היא כמו החי"ת פסוקים שבתורה מוימת שם משה, שהם שורשן משער הנו"ן, אשר יהושע בן נון כתבם, כן היא מעלת מגילה זו. ועוד גם זאת, כי בפרשה זו של ח' הפסוקים, יש בה ת"ח אותיות, כמספר האותיות הגדולות שבמגילה ת"ח. וכל זה בא להורות, כי שורש המגילה היא מאותה שורש של הח' פסוקים שבסופן של תורה, שהם משער הנו"ן שבבינה. וכיון דשמונה פסוקים אלו יחיד קורא אותן, וכפירוש הרמב"ם, שאין צריכין לה עשרה, והיא מטעם דגדולה קדושתה בפני עצמה שאין צריכין לה תוספת קדושה. על כן מגילה בזמנה שמעוררין בקריאתה גם שער הנו"ן,

אז בריאה חדשה שיוכל להשיגו. ואם כן ביום שמת משה בז' אדר, נולד בו גם כן השגת הארת שער הנו"ן. וזה לא ידע המן, אלא חשב כי חכמתם של ישראל מגיע רק עד מ"ט שערי בינה, ואם כן כחו עדיפא מהם, שהוא נמצא בשער הנו"ן, ואי אפשר למרדכי להורידו. אבל באמת משה ביום מיתתו נולד בו השגת שער הנו"ן, ומסרה למטה ליהושע. ואם כן מרדכי ששקול כמשה, יש גם לו הארה זו, ובכח זו הכניע את המן, זה לעומת זה.

*

ונראה דלא רק המגילה היא הארה משער הנו"ן, אלא שאר מצות היום הם כן. ולכן 'שמחה' יש בה אותיות משה ח', ו'משתה' יש בה אותיות משה ת', והם רומזים על שער הנו"ן שנתגלה בח"ת פסוקים של מיתת משה. [ונתעוררתי דגם משלוח מנו"ת, סופי תיבות ח"ת. ומתנות לאביונים יש בכל תיבה אות נ', והם להורות על גדל מקומה בשער הנו"ן].

והנה בערבי נחל (דרוש ב' לפסח) כתב דהא דאמרו מ"ט פנים לתורה (מסכת סופרים פ"ו), היינו ממ"ט שערי בינה. ומה שאמרו ע' פנים לתורה (אותיות דרבי עקיבא, ועיין במדבר רבה יג-טו), היא משער הנו"ן ע"ש. וזהו שאמרו (מגילה ד:): עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, כי אין עני אלא בדעת (נדרים מא.), ועיניהם של עניים, היינו העי"ן פנים של תורה שבני ישראל עניים מהם, על כן הם נשואות למקרא מגילה, ששורשה משער הנו"ן, ועל ידה ישיגו עי"ן פנים לתורה.

קורין אותה אפילו ביחיד, ורק שלא בזמנה, שחסר ממנה קדושת התגלות היום, על כן קריאתה בעשרה.

והנה בדרשות חתם סופר השלם (לשמחת תורה דרוש ט"ז) כתב, כי בפרשת וימת שם משה, יש ח' פסוקים, ות"ח אותיות, וקי"ב תיבות, סך הכל ק"כ, כשנותיו של משה רבינו ע"ה ע"ש. ויש לומר דלפי מה שנתבאר יש ק"כ פסוקים בתורת ה' למעלה, שהם מהארת שער הנו"ן. ויהושע כתב ממנה ח' פסוקים בסופה של תורה, אבל עדיין נשארו קי"ב פסוקים שלא זכינו לזה. ועל כן יש בפרשה זו קי"ב תיבות, שבזה טמון ההארה של קי"ב פסוקים שלא נתגלו למטה.

ומה שנמסר ח' פסוקים דייקא, דידוע דמספר שבעה שייך לטבע, שבעת ימי הבריאה, ומספר שמונה הוא למעלה מטבע. והארת שער הנו"ן בחכמה היא יותר מהשגת טבע האנושי, ועל כן הם באו למטה במספר שמונה.

*

ובזה יתבאר מאמרם (מגילה יג:): שכאשר נפל פור באדר, שמח המן שמחה גדולה שאמר נפל לי פור בירח שמת בו משה רבן. ולא ידע כי בז' אדר מת משה ובז' באדר נולד משה ע"ש. וכבר דקדקו, דהוי ליה להקדים לידתו קודם מיתתו. ועוד מה הועיל שבו גם נולד, מכל מקום הכל הולך אחר החתום, שבו מת.

אך הענין הוא, כי משה רבינו זכה ביום מיתתו להשגת שער הנו"ן שאינו בגדרי הטבע, ונולד לו

הגליון הזה נתנדב על ידי

לעילוי נשמת הרה"ר שמואל שמעון ב"ר מרדכי יצחק ע"ה נפטר כ"ד אדר - תנצב"ה. נתנדב ע"י בנו מוה"ר יואל אברהם סאמעט הי"ו	לעילוי נשמת הרה"ר אברהם יוסף ב"ר יצחק ע"ה נפטר כ"ד אדר - תנצב"ה. נתנדב ע"י בנו מוה"ר יואל אברהם סאמעט הי"ו	לעילוי נשמת הרה"ר אהרן קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב	לעילוי נשמת מוה"ר ר' משה יוסף הלוי האפפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעל התורה והמצות
מוה"ר ר' צבי שטייף הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' אהרן וויסבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' דוד שטרייכער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' געניל פאלקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב